

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer

der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2022-0000219305

Bijlage(n)
Appreciatie op reeds ingediende
amendementen

Datum 31 oktober 2022
Betreft Brief naar aanleiding van het WGO WTP van 19
oktober

Op 19 oktober jl. heb ik met uw Kamer een vervolg gegeven aan het wetgevingsoverleg over het wetsvoorstel toekomst pensioenen¹. In deze brief ga ik in op enkele toezeggingen die ik heb gedaan. Ook kom ik in deze brief terug op de onlangs verstuurde derde nota van wijziging.

Allereerst ga ik in deze brief in op het verzoek om op hoofdlijnen een overzicht te geven van potentiële geschillen en instanties waartoe burgers zich met hun klacht of geschil kunnen wenden. Daarna sta ik stil bij de praktische uitwerking van het principe 'geen premie, wel recht' en kom ik op verzoek van uw Kamer terug bij de gehanteerde blootstelling aan zakelijke waarden in de transitieberekeningen van De Nederlandsche Bank (DNB). Ook ga ik in op toezeggingen rond de handreiking evenwichtige transitie en de referentieperiode voor de berekening van het nabestaandenpensioen.

Daarnaast kom ik in deze brief ook terug op de onlangs verstuurde derde nota van wijziging, specifiek met betrekking tot de artikelsgewijze toelichting bij artikel 61a van de Pensioenwet.

Tot slot treft u bijgevoegd ook een schriftelijke appreciatie aan op de amendementen die tot en met 28 oktober zijn ingediend.

Overzicht van klachten en geschillen

Op verzoek van enkele leden heb ik uw Kamer toegezegd om een overzicht op hoofdlijnen te geven van potentiële geschillen op grond van het wetsvoorstel toekomst pensioenen, inclusief een overzicht van instanties waartoe burgers zich met hun klacht of geschil kunnen wenden.

Voordat ik nader in ga op bovengenoemd onderwerp, hecht ik eraan te benadrukken dat het opstellen van een meer gedetailleerd overzicht pas mogelijk is nadat de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel en de bijbehorende lagere regelgeving is afgerond. De kaders voor de interne klachtenprocedure en externe geschilleninstantie zijn vastgelegd in het concept besluit toekomst pensioenen dat uw Kamer op 6 oktober jl. ter informatie heeft ontvangen. Op grond van de wet- en regelgeving vindt het aanwijzen van de externe geschilleninstantie plaats en wordt onder meer een reglement voor deze instantie

---

¹ Kamerstukken II 2021/22, 36 067 nr. 2

vastgesteld. Belangrijke aspecten als termijnen, kosten en de bindendheid van uitspraken zullen daarin verder uitgewerkt worden.

Datum

31 oktober 2022

Daarnaast is ook in de memorie van toelichting al opgemerkt dat de redenen voor en onderbouwing van individuele vorderingen divers kunnen zijn.² De onderstaande opsomming is om bovengenoemde redenen dan ook niet limitatief. De verwachting is evenwel dat het in de meeste gevallen zal gaan om een nakomingsvordering al dan niet gecombineerd met een vordering tot schadevergoeding.

Onze referentie

2022-0000219305

1) *Potentiële geschillen*

Potentiële geschillen vallen naar verwachting uiteen in twee hoofdcategorieën.

a) Geschillen omtrent de wijziging van de pensioenovereenkomst.

- Geschil over binding aan de gewijzigde pensioenovereenkomst³: een wijziging van de pensioenovereenkomst anders dan met wederzijdse instemming (eenzijdig wijzigingsbeding, gebondenheid aan cao, binding bpf-en) kunnen tot geschillen leiden. Meer specifiek kan het gaan om:
  - o ontbreken wederzijdse instemming;
  - o ontbreken zwaarwegend belang van de werkgever;
  - o ontbreken instemming van de ondernemingsraad;
  - o ontbreken redelijk voorstel van de werkgever.
- Geschil over transitieplan. Hierbij kan het gaan om geschillen over:
  - o wel of geen verzoek tot invaren bij de pensioenuitvoerder;
  - o (berekening) transitie-effecten;
  - o adequate compensatie.

b) Geschillen omtrent het invaren en de uitvoering van de gewijzigde pensioenregeling

- Geschil over invaarbeveling pensioenfonds
  - o (voornemen tot) collectieve waardeoverdracht: onevenredig ongunstig;
  - o standaardinvaarpad: onevenwichtig nadeel;
  - o uitvoering van de collectieve waardeoverdracht;
  - o transitie-informatie (prognose en vastgestelde informatie);
  - o uitvoering van de compensatie in de vorm van extra pensioenaanspraken.

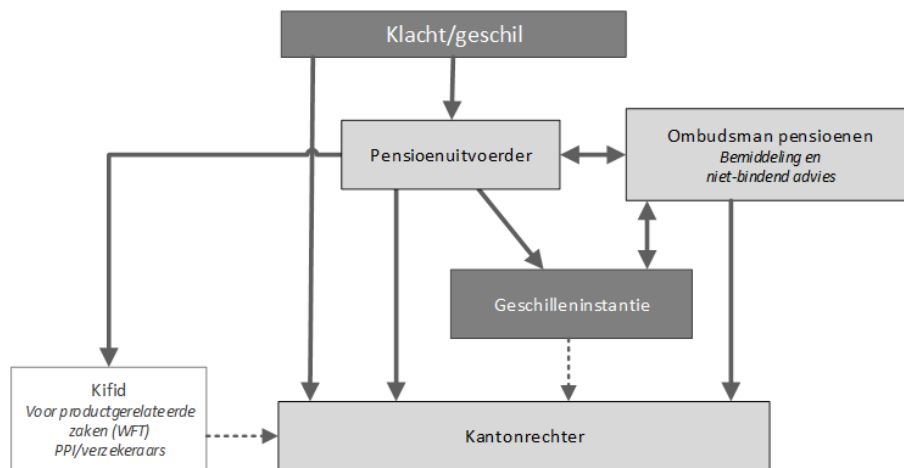
2) *Instanties voor rechtsbescherming*

De rechtsbescherming op grond van het wetsvoorstel kan als volgt schematisch worden weergegeven:

---

² Kamerstukken II 2021-2022, 36 067, nr. 3, p. 92 (paragraaf 10.3.4)

³ Zie ook Kamerstukken II 2021-2022, 36 067, nr. 3, p. 189

Datum

31 oktober 2022

Onze referentie

2022-0000219305

In aanvulling op dit schematisch overzicht wordt nog het volgende opgemerkt.

- De definitie van geschil waarvoor de externe geschilleninstantie bevoegd zal zijn, is opgenomen in het concept besluit toekomst pensioenen (voorgesteld artikel 14f). Het gaat om een geschil over de uitvoering van de pensioenregeling, met inbegrip van de uitvoering van de collectieve waardeoverdracht naar de gewijzigde pensioenregeling.
- Om een geschil aanhangig te maken bij de externe geschilleninstantie zal eerst de interne klachtenprocedure bij een pensioenuitvoerder doorlopen moeten worden. Dat geldt nu bijvoorbeeld ook al voor het aanhangig maken van een geschil bij het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (Kifid).
- Na een bindend advies is er geen mogelijkheid tot hoger beroep van dat advies. Mocht één van de betrokken partijen geen gevolg willen geven aan het bindend advies, dan staat de gang naar de civiele rechter open voor de andere partij. Met het vonnis van de rechter kan de partij de uitvoering van het bindend advies afdwingen (executoriale titel). De rechter toetst daarbij marginaal.⁴
- Met betrekking tot de Ombudsman Pensioenen wordt opgemerkt dat deze op basis van de huidige wetgeving alleen kan bemiddelen door middel van niet-bindend advies en niet bevoegd is tot geschilbeslechting.
- Voor potentiële geschillen hierboven genoemd onder 1a) is de civiele rechter de aangewezen partij (de kantonrechter) en kan het geschil niet aanhangig worden gemaakt bij de geschilleninstantie
- Specifiek voor partijen die een pensioenovereenkomst sluiten (sociale partners of werkgever) is er - als partijen er niet tijdig in lijken te slagen tot overeenstemming te komen over het arbeidsvoorwaardelijk proces - de mogelijkheid om zich gezamenlijk te wenden tot de Transitiecommissie voor bemiddeling of advisering.
- Voor potentiële geschillen hierboven genoemd onder 1b) is de externe geschilleninstantie en/of de civiele rechter de aangewezen partij.

3) Voorlichting over mogelijkheden rechtsbescherming

Zoals toegezegd in reactie op het advies van de Raad voor de rechtspraak over het conceptbesluit toekomst pensioenen, dat uw Kamer op 17 oktober jl. ontvangen heeft, zal voorafgaand aan de inwerkingtreding van de wet een meer gedetailleerd overzicht gemaakt worden. Daarbij zal de suggestie van de Raad om een stroomschema met de mogelijke procedures en instanties voor

⁴ Zie ook Kamerstukken II 2021-2022, 36 067, nr. 3, p. 119.

rechtsbescherming te verstrekken, worden overgenomen. Daarbij zal ook aandacht zijn voor de voor- en nadelen van de alternatieve geschillenbeslechting ten opzichte van de civiele rechter (onder meer termijnen, kosten, het al dan niet bindend zijn van uitspraken). De website onsnieuwepensioen.nl, waar informatie over het nieuwe pensioenstelsel in begrijpelijke taal te vinden is, leent zich hier goed voor. Informatie en toolkits voor professionals, zoals pensioenuitvoerders en werknemers- en werkgeversorganisaties, zijn beschikbaar via werkenaanonspensioen.nl.

Datum

31 oktober 2022

Onze referentie

2022-0000219305

Geen premie, wel recht

Door het lid Maatoug (GroenLinks) werd gevraagd naar de uitwerking en praktische uitvoerbaarheid van het principe 'geen premie, wel recht' bij verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen na inwerkingtreding van het wetsvoorstel toekomst pensioenen.

Het principe 'geen premie, wel recht' houdt in dat een deelnemer bij een pensioenfonds pensioenaanspraken en -rechten op basis van het pensioenreglement kan claimen, ook als daar geen pensioenpremie voor afgedragen is, indien blijkt dat de persoon werkzaamheden verrichtte die onder de reikwijdte van de verplichtstelling vielen. Het pensioenfonds zal deze persoon alsnog aansluiten als deelnemer en de pensioenaanspraak of het pensioenrecht (met terugwerkende kracht) conform het pensioenreglement registreren. Het pensioenfonds heeft het recht de achterstallige pensioenpremie bij de (oud-) werkgever te innen. Er zijn evenwel uitzonderingen denkbaar waarbij het principe 'geen premie, wel recht' niet geldt, bijvoorbeeld in situaties waarbij werkgever en werknemer opzettelijk geen premie hebben afgedragen terwijl zij zich bewust waren van de verplichting om deel te nemen in een bedrijfstakpensioenfonds.⁵ Deze werking van het principe 'geen premie, wel recht' wijzigt niet onder de Wet toekomst pensioenen. De premie inclusief het rendement zal dan worden geregistreerd als pensioenvermogen ten behoeve van de deelnemer.

Zoals toegezegd heb ik gesproken met de Pensioenfederatie en enkele pensioenfondsen die nu al een premiereregeling uitvoeren om na te gaan hoe zij omgaan met dit principe. Uit de gesprekken is mij duidelijk geworden dat deze pensioenfondsen ook nu al de verschuldigde premie en het gemiste rendement in rekening brengen bij de werkgever. In het pensioenreglement is opgenomen hoe rendementen over verschillende leeftijdscategorieën wordt toegerekend. Als de werkgever geen mogelijkheden tot verhaal biedt, dan zullen de kosten worden opgebracht door het collectief. Pensioenfondsen houden hiertoe een toereikende operationele reserve aan om deze kosten uit te betalen. Pas als uiterste middel mogen de pensioenvermogens van deelnemers hiervoor worden aangesproken.

Tijdens het wetgevingsoverleg kwam tevens de vraag aan de orde hoe pensioenfondsen omgaan met dit principe wanneer er sprake is van (schijn)zelfstandigheid. Het gaat dan om een persoon die in eerste instantie zelf heeft aangegeven een zelfstandige te zijn. De rechter kan echter vaststellen dat deze persoon feitelijk een werknemer is (geweest). Als deze werknemer onder de werkingssfeer valt van een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds, dan komt het principe 'geen premie, wel recht' aan de orde. Er zijn dus eerst enkele tussenstappen nodig voordat er sprake kan zijn van het toekennen van pensioenaanspraken en pensioenrechten met terugwerkende kracht. Dat verandert niet met de Wet toekomst pensioenen.

---

⁵ Memorie van toelichting bij de Pensioenwet, kamerstukken II, 2005/06, 30413, 3, p. 63

Blootstelling zakelijke waarden

Op verzoek van het lid Omtzigt heb ik laten nagaan van welke blootstelling aan zakelijke waarden is uitgegaan in de transitieberekeningen van DNB, die ik u eerder heb doen toekomen.⁶ Het standaardfonds belegt in deze berekeningen voor 50% in zakelijke waarden. De blootstelling voor de verschillende leeftijdscohorten varieert over tijd, afhankelijk van de waarde van toekomstige opbouw en de waarde van het toekomstig vermogen. In de berekeningen van DNB kan het overrendement voor geen enkele deelnemer lager zijn dan -50%, waardoor de vermogens van jongeren niet negatief kunnen worden. De transitie-uitkomsten zijn in lijn met een berekening met een maximale aandelenexposure van 150%.

Datum

31 oktober 2022

Onze referentie

2022-0000219305

Handreiking evenwichtige transitie

In reactie op vragen van het lid Maatoug (GL) rond compensatiemogelijkheden bij lage dekkingsgraden, heb ik toegezegd om in de Handreiking evenwichtige transitie die mijn ministerie in voorbereiding heeft, expliciet aandacht te besteden aan het vraagstuk van adequate compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek, specifiek in de situatie die door het lid Maatoug werd geschetst.

Mede op verzoek van ouderen- en jongerenorganisaties stelt mijn ministerie een Handreiking evenwichtige transitie op. De handreiking wordt uitgewerkt samen met een brede groep belanghebbenden: ouderen- en jongerenorganisaties, sociale partners en de pensioenfederatie. Bij de uitwerking worden ook onafhankelijke experts geraadpleegd. Met de handreiking wordt *guidance* geboden rond het invaren. Voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel toekomst pensioenen zal ik de handreiking publiceren en met uw Kamer delen.

De wijze waarop adequate compensatie voor afschaffing van de doorsneesystematiek gegeven wordt is een vraagstuk dat hoort bij de transitie en zal daarom expliciet onderdeel zijn van de handreiking.

Referteperiode voor de berekening van het nabestaandenpensioen

Het uitgangspunt in het nieuwe stelsel is dat het nabestaandenpensioen bij overlijden voor de pensioendatum gebaseerd wordt op het pensioengevend loon van de overleden deelnemer. Naar aanleiding van vragen van de leden Ceder (CU), Stoffer (SGP) en Omtzigt wordt, via het Besluit toekomst pensioenen, in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 toegevoegd dat het voor de berekening van de nabestaandenpensioenuitkering bij overlijden voor de pensioendatum ook mogelijk is om uit te gaan van een referteperiode van maximaal vijf jaar voor het vaststellen van de pensioengrondslag. Het is aan sociale partners om te bepalen welke referteperiode passend wordt geacht in een specifieke sector.

Derde nota van wijziging

In de derde nota van wijziging is in de artikelsgewijze toelichting bij de aanpassing van artikel 61a Pensioenwet en artikel 73a Wvb een tekst opgenomen die niet overeenkomt met de voorgestelde wijziging van dit artikel. Op grond van de derde nota van wijziging wordt in artikel 61a in het eerste lid de tekst "het partnerpensioen op risicobasis op grond van artikel 55, vierde lid" vervangen door "het nabestaandenpensioen op risicobasis op grond van artikel 55, vierde lid". Het gaat dus slechts om het aanpassen van een verwijzing.

---

⁶ Transitie-effecten doorrekeningen DNB augustus 2022, Kamerstukken II 2021/22, 36 067 nr. 14

Uit de toelichting kan nu worden opgemaakt dat het ook de bedoeling zou zijn het mogelijk te maken dat de gewezen deelnemer niet alleen kan kiezen voor vrijwillige voortzetting van het partnerpensioen, maar ook voor vrijwillige voortzetting van (alleen) het wezenpensioen of voor vrijwillige voortzetting van beide (dus het hele nabestaandenpensioen). Dat is echter niet het geval.

Datum

31 oktober 2022

Onze referentie

2022-0000219305

Vrijwillige voortzetting van (ook) het wezenpensioen is in een eerder stadium wel een optie geweest, die is besproken met pensioenuitvoerders. Er waren echter veel uitvoeringstechnische vraagpunten bij het uitvoeren van een vrijwillige voortzetting van het wezenpensioen. Uiteindelijk heb ik daarom besloten de vrijwillige voortzetting van wezenpensioen op dit moment niet toe te voegen aan de derde nota van wijziging. In de nota naar aanleiding van het verslag heb ik reeds toegezegd te kijken naar de mogelijkheden voor het uniformeren van het wezenbegrip. In dat kader zal ik ook onderzoeken of er niet alsnog mogelijkheden te bedenken zijn voor de deelnemer om ook het wezenpensioen vrijwillig voort te zetten. De pensioenuitvoerders en sociale partners zullen hierbij worden betrokken.

Amendementen

Op verzoek van uw Kamer treft u bijgevoegd een overzicht aan waarin ik de reeds ingediende amendementen schriftelijk apprecieer. Ik geef daar vervolgens ook een korte toelichting bij.

De Minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen,

C.J. Schouten